

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v materských školách v školskom roku 2011/2012 v SR

V školskom roku 2011/2012 bolo v materských školách (MŠ) vykonaných **239** inšpekcií, z toho **153** komplexných a **86** tematických inšpekcií, čo predstavuje **8,34 %** z celkového počtu MŠ v Slovenskej republike (SR). Kontrolovaných bolo **228** štátnych škôl, **10** cirkevných (CMŠ) a **1**súkromná (SMŠ). S vyučovacím jazykom slovenským (VJS) bolo **208** a s vyučovacím jazykom maďarským (VJM) **27** škôl. Vyučovací jazyk slovenský a maďarský (VJS/VJM) deklarovali **4** školy.

Cieľom bolo zistiť stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania; súlad školského vzdelávacieho programu (ŠkVP) so štátnym vzdelávacím programom (ŠVP). Súhrnné zistenia vychádzali najmä z vykonaných hospitácií, informačného dotazníka pre riaditeľa MŠ, z rozhovorov s pedagogickými zamestnancami a so zástupcami zriaďovateľov, prehliadky interiérov a exteriérov a z analýzy dokumentácie škôl.

Do **425** tried v **153** MŠ bolo prijatých **8 454** detí. Odloženú povinnú školskú dochádzku (OPŠD) malo **306** detí a **1** dieťa dodatočne odloženú povinnú školskú dochádzku (DOPŠD). Detí so ŠVVP bolo **124**, z toho **60** so zdravotným znevýhodnením (ZZ) a **1** s intelektovým nadaním (N). Zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) bolo **63** detí, z toho 9 s OPŠD. Údaje o počte tried a detí sú uvedené v tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1

Deti a triedy v materskej škole	Počet tried	Celkový počet detí	Deti s OPŠD	Deti s DOPŠD	Deti so ŠVVP				
					Celkový počet detí so ŠVVP				124
					z toho				
					ZZ	SZP			N
Počet detí zo SZP	z toho								
		OPŠD	DOPŠD						
Trieda s deťmi mladšími ako tri roky	16	265							
Trieda pre 3 – 4 ročné deti	109	2 073			14	13			
Trieda pre 4 – 5 ročné deti	62	1 365				4			
Trieda pre 5 – 6 ročné deti	111	2 453	209	1	16	26	5		
Trieda pre 3 – 6 ročné deti	127	2 298	97		30	20	4		1
Počty spolu	425	8 454	306	1	60	63	9		1
Počet samostatných tried pre deti so ZZ				4					
Počet samostatných tried pre deti zo SZP					0				
Počet samostatných tried pre deti s nadaním									0

Riadenie školy

Školský vzdelávací program v 209 (87,45 %) školách vecnosťou, postupnosťou a prehľadnosťou informácií umožňoval učiteľom variabilne uskutočňovať výchovno-vzdelávaciu činnosť (VVC) v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania školského zákona. V Košickom kraji 2 školy¹ nerozpracovali špecifiká výchovy a vzdelávania detí,

¹ ZŠ s MŠ, Kalša 128; ZŠ s MŠ, Rudník 205

v ktorých MŠ boli ich súčasťou. Zákom určenú štruktúru rešpektovalo 188 (78,66 %) škôl. Odborná, osobná invencia pedagogických zamestnancov v procese tvorby, analyzovania i revidovania a skúsenosti v oblasti riadenia podmienili obsah ŠkVP, ktorý cirkevné materské školy rozšírili o náboženskú výchovu.

Neaktuálne, teoreticky i formálne spracované údaje, odbornó-terminologické nepresnosti, absencia i skopírovanie niektorých častí ŠVP, nevypracovanie učebných osnov (UO) najmenej v rozsahu ustanovenom ŠVP boli opätovnými nedostatkami ŠkVP. Pretrvávajúcimi príčinami boli nedostatočná orientácia pedagogických zamestnancov v právnych predpisoch a odbornej literatúre, nedodržanie zásad a podmienok vypracovania ŠkVP.

Premyslene stanovené vlastné ciele a poslanie výchovy a vzdelávania deklarovalo 227 (94,98 %) škôl. S profiláciou korešponovali v 202 (87,83 %) a s reálnymi podmienkami v 215 (93,48 %) školách. Zamerané boli zväčša na environmentálnu, dopravnú, športovo-pohybovú i kresťanskú výchovu, zdravý životný štýl, regionálnu kultúru a ľudové tradície, digitálnu gramotnosť. Odpísané ciele zo ŠVP a školského zákona bez ohľadu na podmienky školy a potreby detí prezentovalo ako vlastné 12 (5,02 %) škôl.

Vyvážené podporovanie rozvoja základov kompetencií detí deklarovalo 175 (73,22 %) škôl logicky spracovanými a usporiadanými špecifickými cieľmi vzdelávacích oblastí, s ktorými súviseli stanovené témy týždňa i charakteristika obsahových celkov. Vzhľadom na tradície, koncepcnú i projektovú orientáciu rozšírilo obsah vzdelávania 75 (31,38 %) škôl a 69 (28,87 %) škôl samostatne rozpracovalo niektoré prierezové témy. Rezervy v koncipovaní UO v 64 (26,78 %) ŠkVP mali dopad na operacionalizované plánovanie VVČ, plnenie a dosiahnutie špecifických cieľov. Príčinou boli nesúrodosť vzájomných súvislostí charakteristiky obsahového celku s jednotlivými témami a výkonovými štandardami i kopírovanie obsahu, cieľov vzdelávania už z neplatného pedagogického dokumentu. Priemernú úroveň UO ovplyvnili chýbajúce vzdelávacie oblasti, charakteristiky obsahových celkov, učebné zdroje, stratégie výchovy a vzdelávania, metódy a prostriedky hodnotenia a nerozpracovanie niektorých vzdelávacích štandardov ŠVP.

Význam inštitucionálneho predprimárneho vzdelávania MŠ umocňovali deklarovaním profilu absolventa, spôsobu, podmienok ukončovania výchovy a vzdelávania vrátane vydávania dokladu o vzdelaní. Zväčša ich prezentovali v nezmenenej podobe zo ŠVP. Rozšírenie profilu absolventa reflektovalo kompetencie vyplývajúce z krúžkovej činnosti a širšieho spektra školských a mimoškolských aktivít.

O vytvorených podmienkach a ponuke edukačných príležitostí pre detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) informovalo v ŠkVP 44 škôl (18,41 %). Individuálne vzdelávacie programy boli vypracované v 22 MŠ (9,21 %), však nie vždy s potrebnými informáciami o učebných a špecifických postupoch. Prevažná väčšina škôl nezabezpečila deťom so ŠVVP dostatok kompenzačných pomôcok a adekvátnu starostlivosť prostredníctvom asistenta učiteľa a interného odborného zamestnanca. Školský psychológ v škole² Trenčianskeho, Banskobystrického kraja a asistent³ učiteľa MŠ Košického kraja napomáhali zmierneniu dôsledkov zdravotného znevýhodnenia detí. Škola⁴ Bratislavského kraja vzdelávala deti s poruchami výživy, s odbornou starostlivosťou internej zdravotnej sestry a asistentky výživy. Nastavenie a realizovanie špecifických postupov ovplyvnili aj problémy v komunikácii a postojoch zákonných zástupcov, s poskytovaním odbornej pomoci zariadení výchovného poradenstva a prevencie a so získavaním všetkých potrebných dokladov o deťoch so ŠVVP.

² MŠ, Hurbanova 142, Stará Turá, ZŠ s MŠ, SNP 158, Kalinovo

³ MŠ, Rybničná 31, Spišská Nová Ves

⁴ MŠ, Pifflova 10, Bratislava

Riaditelia škôl vydali ŠkVP po prerokovaní (90,37 %) v pedagogickej rade (PR), v rade školy (RŠ), oboznámili (93,31 %) zákonných zástupcov detí a zverejnili ich (91,63 %) na verejne prístupnom mieste. V rozhovoroch konštatovali zvýšený záujem zákonných zástupcov o vzdelávací obsah programu. *ŠkVP boli vypracované opätovne na dobrej úrovni*⁵ (87,58 %). Zlepšenie vyžaduje pragmatická a odborno-terminologická zrozumiteľnosť, aktuálnosť a nadväznosť informácií jednotlivých častí ŠkVP.

Pedagogické riadenie bolo v kontrolovaných školách na dobrej úrovni (81,05 %)⁶. Vypracovanú dokumentáciu a vnútorné predpisy malo 138 (90,20 %) zo 153 kontrolovaných škôl. Aktuálne postupy a stratégie (74,51 %) smerujúce k dosiahnutiu deklarovaných zámerov prerokovalo v PR a v RŠ 124 (81,05 %) škôl. Nie vždy rešpektovali platné právne predpisy, pedagogicko-organizačné pokyny (POP), miestne a regionálne podmienky škôl. Príčinami, boli nedôslednosť a formálnosť koncipovania obsahu dokumentácie a slabá orientácia riadiacich zamestnancov v právnych predpisoch, odbornej terminológii a v POP. Niektoré školy nemali vypracovaný, prípadne nepredložili rokovací poriadok pedagogickej rady, plán činnosti metodického združenia (MZ), dokumentáciu spojenú s organizovaním aktivít súvisiacich s predprimárnym vzdelávaním, ročný plán kontinuálneho vzdelávania, ročné hodnotenie pedagogických zamestnancov, prehľad o rozsahu vyučovacej činnosti a vnútorný predpis na vybavovanie sťažností. Zriaďovateľovi nepredložili na schválenie a RŠ na vyjadrenie koncepčný zámer rozvoja školy a správu o VVČ, jej výsledkoch a podmienkach školy. Rezervy sa vyskytli v delegovaní riadiacich kompetencií, stanovení termínov i foriem kontroly, v koncipovaní zápisníc v súlade s rokovacím poriadkom PR. Záznamy v zápisniciach z rokovania poradných orgánov boli často stručné a málo výpovedné, nie vždy deklarovali ich činnosť a podiel na skvalitňovaní VVČ s jasne definovanými postupmi a stratégiami. Absentovalo zovšeobecnenie výsledkov hospitačnej činnosti, výmena vzájomných odborných skúseností vrátane aplikovania inovatívnych prístupov vzdelávania a pod. Slabé miesta identifikovali učitelia v riadenom rozhovore zameranom na funkčnosť a účinnosť poradných orgánov v pedagogickom riadení školy.

Učitelia plánovali VVČ zväčša týždenne s jedným cieľom zameraným na jednu vzdelávaciu oblasť. Ojedinele plánovali z neplatných výchovných zložiek a kopírovali plány z predchádzajúceho školského roka. Niektorí učitelia zohľadňovali len cieľ edukačnej aktivity, tým nerešpektovali rovnocennosť organizačných foriem. Čiastočné zlepšenie nastalo v integrovanom prepojení tematických okruhov a vzdelávacích oblastí. Rôznorodá forma plánovania VVČ odsúhlasená v pedagogickej rade nie vždy zabezpečovala jednotnosť obsahu vzdelávania ŠkVP a niektorým riaditeľom komplikovala kontrolnú činnosť. Triedne knihy a osobné spisy detí boli väčšinou vedené podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva. Pretrvávajúcimi zisteniami boli nepravidelnosť, formálnosť a opravy záznamov VVČ, čo malo dopad na ďalšie i operatívne plánovanie VVČ.

Školy s VJM i školy s VJS a VJM nie vždy viedli pedagogickú dokumentáciu dvojjazyčne. Spôsobené to bolo pravdepodobne tým, že v zákonne stanovených predpokladoch na výkon pedagogickej činnosti nie je zadefinovaná požiadavka na ovládanie maďarského jazyka. Následne môžu v školách s VJS a VJM v triedach s VJM vyučovať učitelia, prípadne môžu byť vymenovaní do riadiacej funkcie, ktorí dostatočne neovládajú maďarský jazyk.

⁵ *Málo vyhovujúca úroveň vypracovania ŠkVP:* ZŠ s MŠ – Alapiskola, Hlavná 94, Dolný Chotár; MŠ, Čab 57; MŠ, Vieska nad Žitavou 64; MŠ, Okružná. 1, Šaľa; ZŠ s MŠ – Alapiskola, Kravany nad Dunajom 143; MŠ, Tekovský Hrádok 124; ZŠ s MŠ, Štiavnik 177; MŠ, Mokry Háj 5

Nevyhovujúca úroveň vypracovania ŠkVP: MŠ, Medzianky 76; MŠ, Ladomirová 32; ZŠ s MŠ, Kalša 128; MŠ, Hlavná 45, Lovce; MŠ, Estónska 3, Bratislava

⁶ *Málo vyhovujúca úroveň pedagogického riadenia:* MŠ, Kostolná 49, Malá Tŕňa; ZŠ s MŠ, Priehradná 11, Martin; MŠ, Dolné Otrokovce 62; MŠ, Veľká Paka 253

Nevyhovujúca úroveň pedagogického riadenia: ZŠ s MŠ, Kalša 128; ZŠ s MŠ, Štiavnik 177

Školy rešpektovali školským poriadkom zákonne stanovené podmienky prijímania detí. Niektorí riaditelia určili a po prerokovaní v PR rozšírili ich spektrum o podmienky uprednostňujúce deti zamestnaných zákonných zástupcov a s trvalým pobytom v obci, meste, čím obmedzili rovnoprávny prístup všetkých detí k výchove a vzdelávaniu. V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom bol zaznamenaný zásah zriaďovateľov do zákonne stanovených rozhodovacích kompetencií riaditeľov vydaním všeobecne záväzného nariadenia (VZN) ⁷ určujúceho proces a podmienky prijímania detí do MŠ.

Dopadom negatívnych zistení týkajúcich sa dokumentácie boli chýbajúce pravidlá, krátkodobé ciele rozvoja školy a skvalitňovania VVČ, obmedzený prístup zamestnancov, zriaďovateľov a verejnosti k informáciám.

Riaditelia zabezpečili odbornosť (90,20 %) predprimárneho vzdelávania a rozhodovali (88,24 %) v súlade s platnými právnymi predpismi. Pozitívom bolo zvyšovanie profesijných kompetencií učiteľov MŠ kontinuálnym i vysokoškolským vzdelávaním. Nestanovenie rozsahu základných povinností riadiacich zamestnancov a poverených učiteľov riadením malo dopad najmä na súčinnosť pedagogického riadenia a funkčnosť vnútorného systému kontroly a hodnotenia. Zistené bolo aj nerešpektovanie základného úväzku pedagogických zamestnancov a vydanie rozhodnutí o prijatí bez písomnej žiadosti zákonného zástupcu, potvrdenia o zdravotnom stave dieťaťa a bez rozhodnutia o OPŠD. Vecnými nedostatkami rozhodnutí boli chýbajúci dátum vydania rozhodnutia a dátum určujúci nástup dieťaťa do MŠ, neuvedenie formy výchovy a vzdelávania, na ktorú bolo dieťa prijaté. V rozhodnutiach CMŠ chýbali odôvodnenie a poučenie. Neplatné citácie právnych predpisov uviedlo vo výrokovej časti vydaných rozhodnutí 21 riaditeľov (13,72 %). V niektorých školách deklarované zaradenie detí do tried nezodpovedalo realite. Napr. homogénne triedy boli v skutočnosti heterogénne. Zistené bolo nevydanie rozhodnutia o prijatí a aj o neprijatí dieťaťa do MŠ.

Poradné orgány riaditeľov sa zaoberali v 111 (72,55 %) MŠ pedagogickými i výchovno-vzdelávacími problémami. Spolupracovali na revidovaní ŠkVP a tvorbe dokumentácie školy. Opätovne výraznejšie zabezpečovali interné a mimoškolské aktivity, čo celkovo znižovalo účelnosť ich fungovania potvrdenú aj informáciami získanými z riadeného rozhovoru s pedagogickými zamestnancami. Podporovali (68,00 %) odbornosť učiteľov prednáškami, diskusiami k preštudovanej odbornej literatúre, výmenou pedagogických skúseností a informácií zo vzdelávacích aktivít, sporadicky otvorenými hodinami. Jednotriedne MŠ sporadicky organizovali spoločné stretnutia učiteľov zamerané na výmenu odborných poznatkov a skúseností. Ako v predchádzajúcom období nie vždy boli rokovania poradných orgánov MŠ s elokovanými triedami a ZŠ s MŠ realizované spoločne. Neriešené problémy, prípadne vyhrotené vzťahy medzi učiteľmi boli dopadom nesúrodého pedagogického riadenia. Participovanie pedagogickej rady v oblasti riadenia a skvalitňovania výchovy a vzdelávania nebolo preukázané v 27 (17,65 %) školách. Niektorí riaditelia, napriek stanovenej povinnosti vyhláškou o MŠ, nezriadili ⁸ metodické združenie, prípadne neurčili vedúceho a neschválili plán činnosti MZ. Metodické združenie bolo funkčné v 87 (56,86 %) školách. Ojedinele plánované a realizované interné vzdelávanie, sporadický prenos informácií z absolvovaných vzdelávaní, slabá konfrontácia poznatkov zo vzdelávania s praxou a nedostatočná kontrola ich prínosu pre VVČ boli príčinami pretrvávajúceho formalizmu. Dopadom bolo obmedzenie, alebo úplné eliminovanie účasti poradných orgánov riaditeľov

⁷ Zriaďovatelia VZN stanovili aj diskriminačné podmienky prijímania, čím eliminovali rovnoprávny prístup detí k výchove a vzdelávaniu. V rozpore so zákonom o ochrane osobných údajov určovali v žiadosti o prijatie dieťaťa do MŠ uvedenie rodného čísla, miesta narodenia, národnosť, štátne občianstvo dieťaťa a zamestnanie zákonných zástupcov, ktoré škola v súlade už s uvedeným zákonom a so školským zákonom môže získať až po prijatí dieťaťa na predprimárne vzdelávanie.

⁸ Napr. v Trnavskom, Košickom a Žilinskom kraji v 1 škole, Nitrianskom v 2 školách.

na pedagogickom riadení školy. Zlepšenie vyžaduje činnosť poradných orgánov v oblasti podporovania a skvalitňovania predprimárneho vzdelávania aj využívaním otvorených hodín a ukážok vhodnej/dobrej praxe.

Riaditelia škôl vypracovali **vnútorný systém kontroly a hodnotenia** na dobrej úrovni⁹ (78,67 %), okrem 14 (09,20 %) škôl, v ktorých ho školským inšpektorom nepredložili. Oblasť, ciele a stratégie kontrolnej činnosti stanovilo 130 (85,00 %) riaditeľov, z toho v 124 (81,05 %) školách priebežne hodnotili vyučovanie učiteľov a vzdelávacie výsledky detí. Riaditelia nie vždy pri hodnotení postupovali v súlade s vypracovanými nástrojmi a kritériami hodnotenia. Analýze a prijímaniu opatrení venovali pozornosť v 102 (66,66 %) školách.

Hospitačná činnosť riaditeľov bola orientovaná zväčša náhodnými pozorovaniami na učiteľov, v menšej miere na stav a úroveň rozvíjaných kompetencií detí. Záznamy boli často opisné, nekonkrétne, bez záverov, identické u viacerých učiteľov. Význam vnútroškolskej kontroly podcenili riaditelia tým, že nie vždy venovali pozornosť odstráneniu zistených nedostatkov (45,10 %) s následným využívaním na skvalitnenie predprimárneho vzdelávania (51,00 %). Opakujúcimi príčinami boli obavy riaditeľov zo zhoršenia vzťahov v školách, o vlastnú pracovnú pozíciu a časová tieseň. Učitelia nie vždy venovali dostatočnú pozornosť pravidelnému analyzovaniu, hodnoteniu a určeniu postupov smerujúcich k napredovaniu detí. Najčastejšie na zaznamenávanie zistení v sledovaných oblastiach využívali škálovacie diagnostické hárky, sporadicky s popisom analýzy výsledkov detskej tvorby v portfóliách, nástenkách. Zlepšenie naďalej vyžaduje dôslednosť a pravidelnosť kontrolnej činnosti s využívaním rôznych stratégií umožňujúcich dosahovanie vytýčených cieľov v spolupráci s poradnými orgánmi riaditeľa, adresnosť kontrolných zistení a účinnosť pedagogickej diagnostiky z hľadiska pravidelného monitorovania úrovne rozvíjaných kompetencií detí.

Klíma a kultúra školy boli na veľmi dobrej úrovni (92,25 %). Školy poskytovali deťom aj zamestnancom príjemné, motivujúce, esteticky upravené a čisté prostredie (96,73 %). Učitelia dotvárali interiéry výsledkami detskej, vlastnej tvorby, fotodokumentáciou aktivít školy i tablami absolventov. Spolupracovali (91,50 %) s vedením školy, so zákonnými zástupcami (97,40 %). Plánmi spolupráce deklarovali kooperovanie s rôznymi (90,20 %) školami, inštitúciami, zriaďovateľmi, organizáciami, zložkami integrovaného záchranného systému. O aktivitách informovalo verejnosť 55 škôl (36,00 %) prostredníctvom vlastných webových sídiel, regionálnych médií aj školských časopisov. Všetky kontrolované školy organizovali a zúčastňovali sa aktivít spoločenského, kultúrneho a športového charakteru a tým prezentovali tradície, miestnu, regionálnu i európsku¹⁰ integritu a opodstatnenosť predprimárneho vzdelávania. Do rôznorodých projektov¹¹ pozitívne ovplyvňujúcich VVC a koncepcie zameranie bolo zainteresovaných 86 (56,21 %) MŠ. Starostlivosťou o spoločne vysadené stromy, kvety i liečivé byliny, kompostovaním organického odpadu a separovaním odpadu podporovali deti v ochrane prírody a životného prostredia. Pedagogickí zamestnanci empatiou a priateľnosťou (91,56 %) vytvárali a udržiavali priaznivú atmosféru.

⁹ *Málo vyhovujúca úroveň vnútorného systému kontroly a hodnotenia:* MŠ, Veľká Paka 253

Nevyhovujúca úroveň vnútorného systému kontroly a hodnotenia: MŠ, Dolné Otrokovce 62

¹⁰ MŠ, Kpt. Nálepku 7, Lipany spolupracovala s MŠ v Poľskom meste Muszyna.

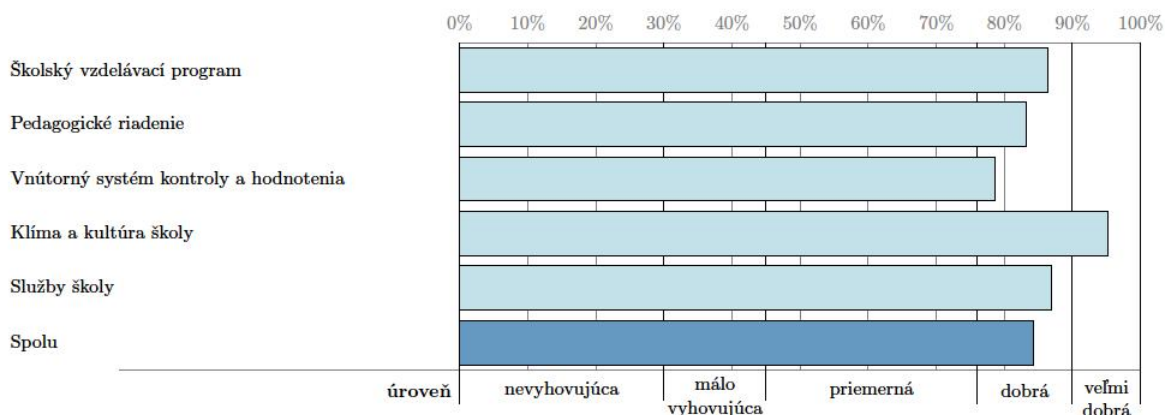
¹¹ Zelená škola (medzinárodná realizácia v škole Trenčianskeho, Nitrianskeho kraja); Zdravá škola; Rok v živote stromu; e Twiinning (škola Nitrianskeho kraja); Adamko hravo – zdravo; Ahoj kamarát; Škola priateľská k deťom (medzinárodný titul - škola Nitrianskeho kraja); Otvorená škola; Zachráňme prírodu; Daj si vodu z vodovodu; Veselé zúbky; Naturáčik; Zdravý úsmev; Bezpečná škôlka; Čo tie očka vidia; Voda prameň života; Mliečny program; Ovocie do škôl; S detskou knihou je svet krajší; Separujeme odpad; Poznaj seba a prírodu; Deti Gemera, Abova a Spiša si podávajú ruky; Chceme dýchať čistý vzduch; Deň Zeme; Záhady dúhového sveta prírody; Revitalizácia MŠ a pod.

Niektorí riadiaci zamestnanci ignorovali problémy, neriešili ich, čo malo negatívny dopad na pracovné vzťahy v školách.

Služby poskytovali **školy** celkovo na dobrej úrovni¹² (84,30 %). Mali funkčný systém pedagogickej i zdravotnej osvetu (92,16 %). Učitelia príležitostne, individuálne konzultovali (94,77 %) so zákonnými zástupcami výchovno-vzdelávacie problémy a potreby detí, nie vždy s využitím výsledkov pedagogického diagnostikovania. Sprostredkovali (94,12 %) spoluprácu s centrami poradenstva a prevencie najmä na posúdenie školskej spôsobilosti detí, eliminovanie logopedických porúch. Občas zamestnanci poradenských zariadení s informovaným súhlasom zákonných zástupcov realizovali odbornú činnosť priamo v MŠ. Krúžkovú činnosť zabezpečovalo plánovane, v popoludňajších hodinách 82 (53,60 %) a kmeňovými učiteľmi 41 (26,80 %) MŠ. Plynulosť a úroveň VVČ v 10 (06,54 %) školách ovplyvňovalo realizovanie krúžkov v dopoludňajšom čase. Pozitívom bolo nahrádzanie krúžkov činnosťami určenými všetkým deťom s rozšíreným obsahom výchovy a vzdelávania.

Riadenie škôl bolo na dobrej úrovni (84,30 %)¹³ (graf č. 1), v Bratislavskom, Trenčianskom kraji na veľmi dobrej, v Žilinskom, Prešovskom kraji na priemernej úrovni. Zlepšenie vyžaduje orientácia pedagogických zamestnancov v právnych predpisoch, odbornej terminológii, POP a participovanie poradných orgánov na skvalitňovaní VVČ. V rozhovoroch pedagogickí zamestnanci signalizovali záujem zákonných zástupcov zúčastňovať sa VVČ a individuálne emailovo komunikovať o napredovaní detí a organizovaní rôznych aktivít.

Graf č. 1 Riadenie materských škôl

Podmienky výchovy a vzdelávania

Personálne podmienky

Vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňali (92,62 %)¹⁴ kvalifikačné predpoklady na výkon riadiacej funkcie. Niektorí neabsolvovali prípravu vedúcich pedagogických zamestnancov a nespĺňali požadovaný počet rokov pedagogickej praxe. Riaditelia väčšinou podporovali (90,20 %) odborný rast učiteľov podľa potrieb, zámerov a možností školy, profesionálneho

¹² *Málo vyhovujúca úroveň služieb školy:* MŠ, Gôtovany 60

¹³ *Málo vyhovujúca úroveň riadenia:* MŠ, Vyšný Mirošov 44; MŠ, Hankovce 32; MŠ, Štvrť M: R. Štefánika 407, Lučenec; MŠ, Hlavná 637, Veľký Cetín
Nevyhovujúca úroveň riadenia: MŠ, Veľké Teriakovce 31

¹⁴ *Nesplňanie kvalifikačných predpokladov a požiadaviek na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca:* MŠ, Gôtovany 60; MŠ, Tibava 33; MŠ, Kostolná 49, Malá Tŕňa; Katolícka spojená škola sv. Vincenta de Paul, Saratovská 87, Levice; MŠ, Dolné Otrokovce 62; MŠ, Veľká Paka 253

záujmu učiteľov, vzdelávacej ponuky poskytovateľov kontinuálneho vzdelávania i iných inštitúcií, čo deklarovali plánom (82,35 %) kontinuálneho vzdelávania. Pedagogickí zamestnanci priebežne nadobúdali poznatky samoštúdiom, v menšej miere interným vzdelávaním, odbornými seminármi, konferenciami a vysokoškolským štúdiom. V rozhovoroch vyjadrili aj odmietajúci postoj k vzdelávacím aktivitám a otvoreným hodinám.

Priestorové podmienky boli na dobrej úrovni (79,22 %) ¹⁵. Veľkosťou, členením i usporiadaním zodpovedali potrebám detí a zamestnancov. Umožňovali zmysluplný aktívny pobyt detí uskutočňovaním ŠkVP a rôznorodých činností. Vzhľadom na malé, tesné interiéry niektoré školy nemali kanceláriu, tým bolo obmedzené bezpečné uloženie dokumentov a didaktickej techniky. Naopak, niektoré MŠ mali zriadenú telocvičňu, knižnicu, počítačovú učebňu. Triedy boli zariadené variabilným nábytkom zväčša zodpovedajúcim ergonomickým požiadavkám. Dôsledkom rozkladania ležadíel v MŠ, ktoré nemali spálne a zriaďovania tried zmenou účelu niektorých miestností školy i v iných objektoch, bolo obmedzenie priestoru na hry, pohybové aktivity, na rozmiestnenie a následné využívanie detskej tvorby, hračiek, učebných pomôcok a digitálnych technológií. Vzhľadom na zvýšenie kapacity využívali MŠ triedy zároveň ako herne, jedálne a spálne. *Bezbariérovu upravené* mali vstupné a vnútorné priestory v 27 (17,65 %) školách. Bezpečnosť a zdravie detí ohrozovali, napr. poškodené schodišťa, nábytok, znečistené i plesňou napadnuté steny, chlad vo vnútorných priestoroch vrátane umyvární, spálni.

Školské areály (88,88 %) umožňovali štandardným vybavením a rozlohou rozvíjanie pohybových spôsobilostí detí. Niektoré mali ihrisko s umelým trávnatým povrchom, dopravné ihrisko, plochu s umelými nerovnosťami, multifunkčné preliezačky, oddychovú zónu s altánkom. Nutnú revitalizáciu vyžadovalo sedemnást' zdevastovaných školských areálov, ktoré neboli upravené, dobudované a oplotené, ich vybavenie bolo nefunkčné, opotrebované a deti ohrozujúce. Riaditelia, ako v predchádzajúcich školských rokoch, konštatovali, že modernizáciu školských priestorov ovplyvňovali priority zriaďovateľov vrátane nakladania s finančnými prostriedkami.

Materiálno-technické podmienky boli na dobrej úrovni (77,72 %) ¹⁶. Ovplyvňovali VVČ, osvetovú i prezenčnú činnosť škôl. Školy boli dostatočne vybavené (82,19 %) odbornou a detskou literatúrou, hračkami, rôznorodými učebnými pomôckami a materiálmi, didaktickou technikou a digitálnymi technológiami a boli pripojené na internet (65,36 %). Lepšie boli vybavené mestské MŠ. V triedach boli k dispozícii detské časopisy a pomôcky podporujúce predčitateľskú gramotnosť detí. Školy a triedy s VJM boli vybavené aj audiovizuálnymi nosičmi, literárnymi a informačnými zdrojmi v maďarskom jazyku. Zistenia z informačného dotazníka pre riaditeľov MŠ signalizovali mierny, 8,15 % vzostup v podporovaní digitálnej gramotnosti detí. Deklarovaný účel národného projektu nerešpektovalo 25 (16,34 %) škôl. Voľný prístup detí k počítaču a tlačiarňi obmedzili ich umiestnením najmä v kanceláriách riaditeľov. Niektorí učitelia využívali didaktické pomôcky, ktoré nezohľadňovali rozvojové schopnosti a možnosti detí, čo bolo spôsobené

¹⁵ *Málo vyhovujúca úroveň priestorových podmienok*: Spojená škola, SNP 112, Belá; ZŠ s MŠ, Štiavnik 177
Nevyhovujúca úroveň priestorových podmienok: MŠ, Gorkého 18, Trebišov
Zdevastované a nedostatočne vybavené elokované triedy, v ktorých boli vzdelávané deti z málo podnetného prostredia: MŠ, Kpt. Nálepku 7, Lipany; MŠ gen. Svobodu 40, Ľubica.
Nevysporiadanie pozemkov obce s vlastníkmi bolo dôvodom chýbajúceho priestoru na realizáciu pobytu vonku v MŠ, Štiavnik 177.

¹⁶ *Málo vyhovujúca úroveň materiálno-technických podmienok*: ZŠ s MŠ, Priehradná 11, Martin; MŠ –Óvoda, Cestice 70; MŠ, S. Tomášika 8, Spišská Nová Ves; MŠ, Dolné Otrokovce 62; CMŠ Panny Márie Pomocnice, Vinohradská 9, Hlohovec; MŠ, Mokry Háj 5; MŠ, Oreské 111; MŠ, Šajdíkove Humence 206; CMŠ sv. Alžbety, Ustianska 11, Trnava; ZŠ s MŠ, Školská 647, Trstice; MŠ, Veľká Paka 253
Nevyhovujúca úroveň materiálno-technických podmienok: CMŠ sv. Lujzy, A. Hlinku 67, Ružomberok; MŠ, Gorkého 18, Trebišov

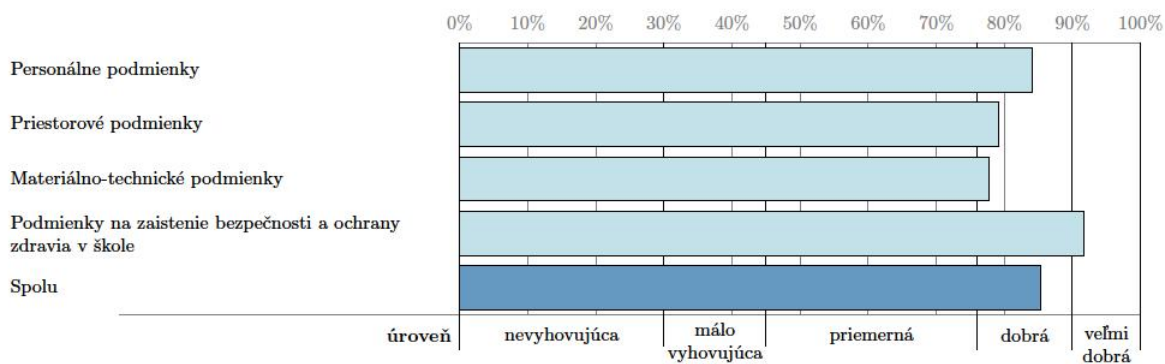
nedostatočným poznaním obsahu predprimárneho vzdelávania. Zlepšenie vyžaduje obnovovanie, rozširovanie spektra telovýchovných pomôcok a využívanie hudobných nástrojov, detského inštrumentára v činnostiach zameraných na spev, rytmizovanie a hudobnú tvorivosť detí.

Riaditelia, okrem dvoch, vydali *školský poriadok školy* (98,70 %) po prerokovaní v PR a v RŠ (87,58 %). Zverejnili ho na verejne prístupnom mieste s podrobne rozpracovanými **podmienkami** (92,43 %) ¹⁷ **na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia** vo výchove a vzdelávaní vrátane pravidiel dostupnosti prvej pomoci. Oboznámili zákonných zástupcov detí a zamestnancov s právami a povinnosťami, pravidlami vzájomných vzťahov (89,54 %), so špecifikami prevádzky a vnútorného režimu školy (95,43 %) a s pravidlami účasti detí na rôznorodých aktivitách (79,74 %). Nie vždy boli deklarované informácie jednoznačné, zreteľné, niektoré chýbali, prípadne neboli spracované v súlade s platnými právnymi predpismi. Zlepšenie si vyžaduje zabezpečenie informovaného súhlasu zákonných zástupcov, podľa potreby aj s poučením zúčastnených osôb a detí o bezpečnosti a ochrane zdravia pri organizovaní aktivít v súlade so ŠkVP a plánom práce školy.

Školy venovali pozornosť *preventívno-výchovným programom* (82,14 %) a *denným poriadkom* (90,98 %), ktoré signalizovali vyvážené striedanie hry a učenia sa detí (87,58 %) a pevne stanovený čas činností zabezpečujúcich životosprávu (94,12 %). Pitný režim ¹⁸ detí nezabezpečovali v 13 (08,50 %) MŠ. Plán výchovy k ľudským právam v rezorte školstva rozpracovalo 140 (91,50 %), Národný program prevencie obezity 129 (84,31 %) a Národný program duševného zdravia 116 (75,82 %) škôl.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli na dobrej úrovni (85,42 %) ¹⁹ (graf č. 2), v Trenčianskom kraji boli na veľmi dobrej a v Trnavskom, Prešovskom kraji na priemernej úrovni.

Graf č. 2 Podmienky výchovy a vzdelávania v materských školách

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa ²⁰

V rámci kontrolnej činnosti bolo vykonaných **406** hospitácií v 153 MŠ, z toho **380** hospitácií v 143 štátnych, **21** hospitácií v 9 cirkevných a **5** hospitácií v súkromnej škole. V triedach s VJS bolo vykonaných **384** a v triedach s VJM **22** hospitácií.

¹⁷ *Málo vyhovujúca úroveň podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia: ZŠ s MŠ, Štiavnik 177*

¹⁸ *Nadštandardné zabezpečenie pitného režimu v MŠ, A. Sládkoviča 10, Veľký Šariš účelovo vytvoreným priestorom so servírovacími pultmi s pripravenými nápojmi a poličkami na ukladanie pohárov.*

¹⁹ *Málo vyhovujúce podmienky výchovy a vzdelávania: MŠ, Veľké Teriakovce 31*

²⁰ *Mimoriadne kvalitný proces výchovy a vzdelávania: MŠ, Topoľová 6, Nitra; Materská škola - Óvoda, Ul. mieru 16, Komárno, MŠ, Hospodárska 7, Nitra.*

Učitelia vyučovali v súlade s UO (93,41 %), však v menšej miere operacionalizovali výkonové štandardy v plánoch VVČ. Formulovaním cieľov VVČ (71,49 %), špecifikovaním činností (65,33 %) a individuálnym prístupom (79,95 %) i projektovaním učebných situácií ovplyvňovali záujem (85,28 %) a samostatné riešenie učebných problémov deťmi (56,06 %). Podporovali vytrvalosť detí, eliminovali rušivé momenty, zabezpečovali dodržiavanie spoločne stanovených pravidiel a bezpečných postupov a využívali učebné pomôcky (83,99 %). Umožnili deťom prevziať zodpovednosť za výber, priebeh i ukončenie činnosti. Monitorovali (80,91 %) priebeh činností a dávali deťom spätnú väzbu, avšak málo overovali, zovšeobecňovali dosiahnutie cieľov v závere VVČ. Zlepšenie si vyžaduje konkrétnosť v hodnotení detí o tom čo dosiahli a v čom sa zlepšili.

Nerešpektovanie výchovno-vzdelávacích potrieb, rozvojového potenciálu detí a neposkytovanie adekvátneho priestoru a času na ich vlastnú motiváciu a prospešnosť konania sa prejavilo v preťažovaní mladších, alebo podceňovaní starších detí frontálnymi a priamo riadenými činnosťami. Neopodstatnené skracovanie hier a hrových činností, pobytu vonku ovplyvňovali angažovanie sa detí v uplatňovaní vlastných predstáv, záujmov a tvorivosti. Skúsenostné učenie detí obmedzovalo neprispôsobenie učebných materiálov charakteru a obsahu VVČ. Učitelia neposkytli deťom najmä hudobné nástroje, telovýchovné náradie, sezónne pomôcky i bábky, prípadne, bez ohľadu na ich rozvojové možnosti a schopnosti im sprostredkovali neprimerane náročné poznatky. Zistené bolo aj ignorovanie rovnocennosti organizačných foriem, čo malo dopad na autonómne, situačné rozhodovanie sa a iniciatívu detí. Príčinami boli neskúsenosť, nezáujem i nevedomosť učiteľov z aspektu obsahu predprimárneho vzdelávania, taxonómií cieľov, operacionalizovania cieľov, diferencovania VVČ, pedagogického diagnostikovania a reálneho spektra učebných pomôcok v MŠ. V nemalej miere i formalizmus pedagogického riadenia a vnútornej kontroly. Dopadom neobozretného konania učiteľov boli znížený záujem detí o činnosti, prípadne ich odmietanie, vzťahové rozpory i konflikty a neplnenie, nedosiahnutie stanoveného cieľa.

Psychomotorické kompetencie detí (83,24 %) boli podporované rôznorodými aktivitami zameranými na rozvoj a skvalitňovanie hrubej a jemnej motoriky. Učitelia (86,80 %) vytvárali príležitosti na uplatnenie základných a špecifických pohybových spôsobilostí detí v rôznorodých prostrediach. Podporovali ich v umelecko-expresívnych, konštrukčných, manipulačných a v praktických aktivitách napodobňujúcich ľudskú prácu. Kreslením, maľovaním, strihaním, skladaním, lepením, modelovaním a činnosťami s technickým, prírodným materiálom napomáhali koordinácii končatín a zraku. Učitelia rozvíjali (69,42 %) grafomotorické spôsobilosti detí (70,79 %), však nie vždy cielene a s využitím rôznorodosti nástrojov, materiálov, čo vyžaduje zlepšenie. Najčastejšie ponúkali deťom pracovné listy v hrách a hrových činnostiach, ktoré nie vždy zadaním rešpektovali ich rozvojové možnosti, schopnosti a časovú postupnosť nácviku grafomotorických vzorov, čo sa prejavilo v záujme detí o činnosti a vo výsledku ich produktu. Deti mali problémy s dodržaním smeru a plynulým vedením línie, so zachovaním tvaru, veľkosti, sklonu grafického znaku, s úchopom a tlakom nástroja na podložku. Pretrvávalo obmedzovanie vizuomotoriky a tvorivosti detí predkladaním šablón, malých plôch, krátkych pasteliek, ceruziek i akceptovanie nevhodnej polohy tela a uchopenia nástrojov. Zdravotné cvičenia a aktivity s telovýchovným zameraním učiteľia nie vždy premyslene zostavili s ohľadom na ich zdravotnú účinnosť a na pohybovú zdatnosť detí, čo vyžaduje zlepšenie. Deti boli aktívne, zvládali základné pohyby (81,40 %), dodržiavali dohodnuté pravidlá a postupy. Pozitívnym zistením bolo dôsledné podporovanie sebaobslužných činností (91,38 %) detí, ktoré boli zväčša samostatné, sebaisté v sebaobsluže, pri stolovaní, v udržiavaní poriadku a v uplatňovaní hygienických návykov.

Učitelia napomáhali rozvíjaniu **kognitívnych a učebných kompetencií** (73,46 %) detí rôznorodými úlohami a otázkami vyvolávajúcimi ich učebný záujem. Zabezpečovali

zážitkovým i skupinovým učením interaktivitu v získavaní, objavovaní a spracovaní informácií. Praktickými činnosťami, vysvetľovaním a kladením otázok vyvolávajúcej reakcie umožňovali deťom chápať súvislosti vecí a javov reálneho života. Podporovali (59,61 %) nápaditosť, vynaliezavosť detí a uplatňovanie, využívanie ich vlastných záujmov, tvorivých riešení, návrhov a postupov (56,06 %). V menšej miere zadávali problémové úlohy, o ktorých mohli deti samostatne uvažovať a riešenia zdôvodňovať. Učitelia vytvárali deťom stabilné i situačné hrové a učebné prostredia s využitím rôznych materiálov, hračiek, pomôcok, aj svojpomocne zhotovených. Nie vždy venovali dostatočnú pozornosť seberealizovaniu sa detí v námetových hrách, experimentoch a pokusoch. Deti nezaujali stereotypne vybavené centrá, zastarané a esteticky nepríťažlivé učebné pomôcky. Ich zvedavosť, spontánnosť a skúsenosti zatriktívni učebné situácie v modifikovaných podmienkach. Kreatívnejšie boli v činnostiach, ktoré uspokojovali ich záujem a tvorivosť. Učitelia málo plánovali a cielene využívali prostriedky pohybu a umenia v činnostiach s hudobno-spevácko-inštrumentálnym a literárno-dramatickým zameraním. Zasahovaním do procesu riešenia učebných situácií a produktov detí obmedzovali ich kritické a tvorivé myslenie.

Komunikatívne kompetencie a predčitateľskú gramotnosť detí podporovali učitelia (82,70 %) rozhovormi, uvažovaním nahlas, jazykovými príbehmi, analyticko-syntetickými hrami so slovami, hrou s pexesom a puzzlami. Uplatňovali metódu kalendár počasia, ranný kruh, maľované čítanie a sporadicky s deťmi tvorili knižné hračky. Umožnili deťom vysvetľovať pravidlá hudobno-pohybových hier, cestnej premávky, technických postupov a komentovať ilustrácie. Ojedinele im vytvárali priestor na zdôvodňovanie vlastného rozhodnutia, konania a rizík nevhodného správania sa. Deti komunikovali kultivovane s primeranou hlasitosťou, intonáciou a tempom reči. Najčastejšie, bezprostredne interpretovali vlastné skúsenosti jednoduchými vetami, staršie deti aj dlhšími monológmi v spontánnych, záujmových činnostiach. Ich jazykový prejav bol vecne a obsahovo rôznorodý, zväčša v spisovnej podobe slovenského jazyka, ktorému niektoré deti v triedach s VJM nerozumeli. Deti zo SZP komunikovali nárečím i rómskym jazykom. Mali problém nadviazať rozhovor a vyjadriť pohybom obsah jednoduchej riekanky. Na otázky odpovedali jednoslovné, opakovali slová. Vzájomný informačný transfer bol zabezpečovaný prostredníctvom asistentov učiteľa z komunity Rómov. V slovenskom jazyku dokázali čiastočne komunikovať deti, ktoré navštevovali MŠ minimálne dva roky. Inojazyčné prostredie výrazne ovplyvnilo aj komunikáciu detí v triedach s VJS najmä z hľadiska rozsahu aktívnej i pasívnej slovnéj zásoby a gramatickej správnosti rečového prejavu. Málo príležitostí na počúvanie štátneho jazyka, využívanie prekladovej metódy, obmedzenie komunikovania len na memorovanie básní, piesní a hudobno-pohybových hier mali dopad na jazykové spôsobilosti detí v štátnom jazyku v triedach s VJM. Príčinami boli najmä nízka úroveň ovládania štátneho jazyka učiteľmi, nedostatočné využívanie interaktívnych metód, ako aj nerešpektovanie vzdelávacieho obsahu ŠVP a metodických odporúčaní pre školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín. Pretrvávajúcimi zisteniami boli dominancia učiteľov v riadených činnostiach a kladenie uzavretých otázok. V nemalej miere aj nesprávny a nevhodný rečový vzor ovplyvnený slangom piesní rapu a seriálov komerčných televízií, uplatňovaný vo vzájomnej komunikácii učiteľov s deťmi.

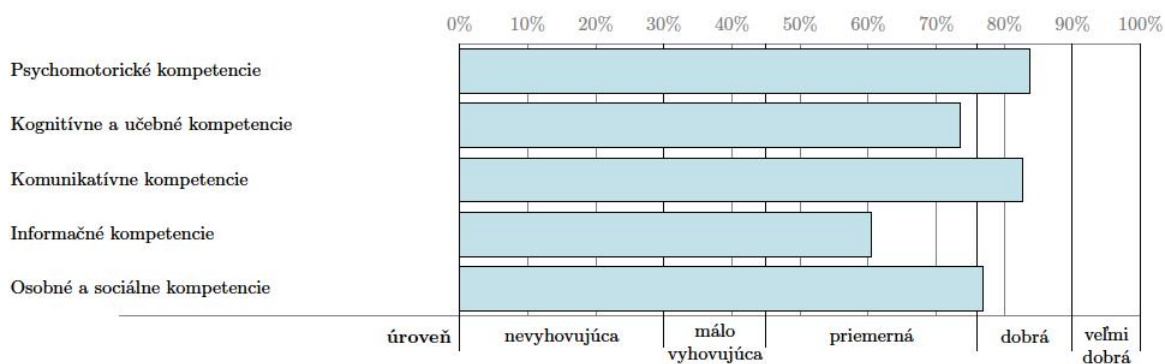
Najčastejšie v hrách a hrových činnostiach učitelia umožňovali deťom narábať s detskými knihami, časopismi a digitálnymi technológiami, čím rozvíjali **informačné kompetencie** (60,55 %) detí. Menej ponúkali deťom obrazové a náučné publikácie, pojmové mapy a pomôcky na skúmanie. V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom nastal vzostup využívania digitálnych technológií (49,67 %) učiteľmi. Fotografovaním v rámci pobytu vonku, audiovizuálnou projekciou z internetu a zadávaním úloh prostredníctvom interaktívnej tabule obohatili VVČ. Pretrvávalo sporadické konfrontovanie informácií, príkladov

z rozličných informačných zdrojov, ako aj reálneho života s virtuálnym, čo vyžaduje zlepšenie. Deti využívali skúsenosti získané aj z vonkajšieho prostredia školy v manuálnom ovládaní počítača, programovaní digitálnych hračiek a v riešení úloh edukačných programov. Príklady z reálneho života a pozorovanie prírody boli prirodzeným zdrojom ich učenia sa.

Učitelia vlastným konaním a podporovaním vzájomného rešpektovania sa, kooperovania a spolupatričnosti napomáhali rozvoju **osobných a sociálnych kompetencií** (73,46 %) detí. Pomáhali deťom získať dôveru v seba samých, čo sa prejavilo v ich sebaistom vystupovaní, vyjadrení skúseností a uvedomovaní si dôsledkov vlastného správania sa a konania. V hrách a hrových činnostiach sa situačne rozhodovali, delili si úlohy a zastávali rôzne role. Dominancia niektorých učiteľov ovplyvnila proces interakcie tým, že nerešpektovali momentálne, osobné dispozície detí a neumožnili im vyjadriť vlastné postoje, vydiskutovať a riešiť problémové i konfliktné situácie. Vzťahové pnutia vznikali z nezaujmu detí o činnosti určené učiteľmi a z úsilia o získanie hračky. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím vzrástlo podporovanie sebahodnotiacich spôsobilostí (50,19 %) detí. Nevytvorením príležitostí a prehliadaním názorov detí učitelia negovali ich hodnotenie v závere VVČ.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa boli na dobrej úrovni (77,95 %) ²¹ (graf č. 3), na priemernej úrovni v Prešovskom, Trnavskom, Žilinskom kraji a na veľmi dobrej úrovni v Trenčianskom kraji.

Graf č. 3 Rozvíjanie kľúčových kompetencií detí v materských školách

Závery

Školské vzdelávacie programy s premyslene stanovenými vlastnými cieľmi výchovy a vzdelávania umožňovali uskutočňovať VVČ v súlade s cieľmi školského zákona a ŠVP. Absencia niektorých častí i nekonkrétne na podmienky školy koncipované informácie znižovali úroveň ŠkVP. Dopad na vyučovanie učiteľov mali predimenzované vzdelávacie štandardy a nesúrodosť charakteristiky obsahových celkov s jednotlivými témami a výkonovými štandardami v UO. Niektoré školy skvalitňovali informovanosť verejnosti deklarováním osobitostí zaškolenia a *debarierizácie* priestorov napriek tomu, že deti so ŠVVP nevzdelávali.

Spracovanie *vnútorných pokynov a usmernení, denných poriadkov*, ktoré umožňovali vyvážené striedanie hry a učenia sa detí a rozpracovanie *preventívno-výchovných programov*

²¹ *Málo vyhovujúca úroveň vyučovania a učenia sa detí:* MŠ, Vyšný Mirošov 44; MŠ, Vyšná Voľa 88; MŠ, Veľká Paka 253; CMŠ sv. Alžbety, Ustianska 11, Trnava; MŠ, Veľké Teriakovce 31
Nevyhovujúca úroveň vyučovania a učenia sa detí: MŠ, Hankovce 32

pozitívne ovplyvnilo chod škôl a proces výchovy a vzdelávania. Nevypracovanie niektorej dokumentácie školy, nevedenie pedagogickej dokumentácie dvojjazyčne v školách s VJM, s VJS a VJM, citovanie neplatných ustanovení právnych predpisov a nerešpektovanie rovnocennosti organizačných foriem malo dopad na riadenie a úroveň procesu výchovy a vzdelávania, aktuálnosť informácií a rozhodovania. *Poradné orgány riaditeľa* spolupracovali na revidovaní ŠkVP, tvorbe dokumentácie školy. Intenzívne, ako v predchádzajúcom období, zabezpečovali aktivity školy súvisiace s predprimárnym vzdelávaním. Zápisnice z rokovaní, formálnosťou záznamov, nie vždy vypovedali o ich činnosti. Absencia pravidiel, neriešenie odborných problémov, sporadické participovanie poradných orgánov riaditeľa na skvalitňovaní vyučovania učiteľov a nerešpektovanie základného úväzku priamej vyučovacej činnosti pedagogického zamestnanca ovplyvnili úroveň pedagogického riadenia.

Riaditelia zabezpečili odbornosť predprimárneho vzdelávania, zvyšovanie profesijných kompetencií učiteľov, umožňovali *organizovanie rôznorodých aktivít* v súlade s plánom práce školy a ŠkVP. Prevažne spĺňali *kvalifikačné predpoklady* na výkon riadiacej funkcie, vypracovali *systém vnútornej kontroly a hodnotenia*, rozhodovali podľa platných predpisov. Niektorí v ostatných podmienkach prijímania určili, aj vzhľadom na VZN zriaďovateľa, diskriminačné postupy, čím obmedzili *rovnoprávny prístup detí k výchove a vzdelávaniu* v MŠ. Nie vždy rozhodnutia obsahovali vecné informácie vo výrokovvej časti. Riaditelia z obavy narušenia pracovných vzťahov i z časovej tiesne, ako v predchádzajúcom období, slabo monitorovali a využívali odstránené nedostatky na skvalitnenie predprimárneho vzdelávania.

Zlepšenie naďalej vyžaduje orientácia pedagogických zamestnancov v právnych predpisoch, odbornej terminológii, POP, participovanie riaditeľov a poradných orgánov na pedagogickom riadení a skvalitňovaní vyučovania učiteľa a učenia sa detí vhodnými stratégiami, kontrolnými a hodnotiacimi nástrojmi.

Materské školy *spolupracovali* so zákonnými zástupcami, inými školami a zriaďovateľmi. *Prezentovali* opodstatnenosť predprimárneho vzdelávania rôznorodými aktivitami na regionálnej, celoštátnej i medzinárodnej úrovni. Poskytovali esteticky upravené *priestory*, ktoré zväčša štandardným *vybavením* umožňovali rozvíjanie kľúčových kompetencií detí. Učitelia priateľským konaním udržiavali *pozitívnu atmosféru* a využívali *učebné pomôcky*. Pozitívom školských poriadkov škôl boli dôsledne rozpracované *pravidlá na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí*. Zlepšenie vyžaduje cielené využívanie spektra didaktických pomôcok, ktorými školy disponujú.

Učitelia vytvárali deťom dostatočné časové možnosti a podnetné prostredia na získavanie informácií a skúseností. Umožňovali im nadobudnúť zodpovedajúce postupy v činnostiach a dbali na ich dodržiavanie. Priebežne kontrolovali, či chápu a rozumejú pokynom, však nevenovali dostatočnú pozornosť overeniu dosiahnutia cieľov v závere VVČ. Dopadom nie vždy premyslene operacionalizovaných cieľov v pláne výchovno-vzdelávacej činnosti boli nejednoznačne formulované individuálne a spoločné cieľové požiadavky. Niektorí učitelia obmedzovali motiváciu a prospešnosť konania detí vlastnou dominanciou a tým, že nediferencovali učebné problémy a z nich vyplývajúce úlohy s ohľadom na ich dosiahnutú úroveň a rozvojový potenciál a nerešpektovali rovnocennosť organizačných foriem. Dopadom boli znížený záujem detí o činnosti, konfliktné situácie i nesplnenie, nedosiahnutie stanoveného cieľa. Zvedavosť, spontánnosť a skúsenosti detí nadobudnuté aj v inom, ako školskom prostredí obohatili a pozitívne ovplyvnili učebné situácie. Deti s radosťou manipulovali s pomôckami, dodržiavali všeobecné i dohodnuté pravidlá. Bezprostredne komunikovali, diskutovali, vyjadrovali sa aj prostriedkami pohybu i umenia, napodobňovali činnosti súvisiace s ľudskou prácou. Zlepšenie vyžaduje vytvorenie podmienok hrovému a bádateľskému seberealizovaniu sa detí.

Silnou stránkou vyučovania učiteľov, ako v predchádzajúcom školskom roku, boli prosociálnosť a empatia vo VVČ, podporovanie sebaobslužných činností detí, zaradovanie pohybových aktivít viackrát v priebehu dňa. Pozitívny *vzostup* bol zaznamenaný v samostatnosti a tvorivosti detí v riešení učebných problémov a postupov, v podporovaní hodnotiacich a sebahodnotiacich spôsobilostí detí a vo využívaní digitálnych technológií učiteľmi.

Podporovanie rozvoja kľúčových kompetencií detí bolo v porovnaní s predchádzajúcim školským rokom hodnotené pozitívnejšie, z priemernej dosiahlo dobrú úroveň. Porovnateľné boli zistenia v rozvíjaní psychomotorických, kognitívnych a učebných, komunikatívnych a informačných kompetencií. *Vzostup* bol zaznamenaný v podporovaní rozvoja osobných a sociálnych kompetencií detí.

Výrazné pozitívne zistenia

- vymedzenie vlastných cieľov výchovy a vzdelávania v ŠkVP
- zabezpečenie odbornosti predprimárneho vzdelávania
- organizovanie a zúčastňovanie sa aktivít spoločenského, kultúrneho a športového charakteru
- konzultačno-poradenské služby škôl
- spolupráca MŠ s inými školami, organizáciami, inštitúciami
- zabezpečenie pedagogickej a zdravotnej osvetly
- podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole
- napomáhanie rozvoju sebaobslužných činností detí
- vytváranie a podporovanie pozitívnej a priaznivej atmosféry

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- pravidelné, dôsledné a adresné realizovanie vnútroškolskej kontroly
- vedenie pedagogickej dokumentácie v štátnom jazyku a v maďarskom jazyku v triedach a školách s VJM
- ovládanie a používanie štátneho jazyka v triedach a školách s VJM učiteľmi a deťmi
- orientácia pedagogických zamestnancov v právnych predpisoch, odbornej terminológii a v pedagogicko-organizačných pokynoch
- participovanie poradných orgánov riaditeľa na pedagogickom riadení, skvalitňovaní výchovno-vzdelávacej činnosti a internom vzdelávaní učiteľov
- zohľadňovanie výchovno-vzdelávacích potrieb, dosiahnutej úrovne a rozvojového potenciálu detí operacionalizovaním cieľov, ich zreteľným formulovaním a diferencovaním činností
- podporovanie tvorivosti a originality nápadov, postupov detí
- podporovanie hodnotiacich a sebahodnotiacich spôsobilostí detí a hodnotenie plnených a dosiahnutých cieľov v závere VVČ

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Na základe zistených nedostatkov voči vedúcim zamestnancom kontrolovaných subjektov uplatnila Štátna školská inšpekcia **1 092 opatrení**. Z toho bolo **684 odporúčaní**, **172 uložených opatrení**. Kontrolované subjekty *prijali 205 opatrení* na odstránenie zistených nedostatkov. Na porušovanie platných predpisov bolo *upozornených 31* zriaďovateľov. V porovnaní

s predchádzajúcim školským rokom klesol počet opatrení na odstránenie zistených nedostatkov.

Najviac **odporúčaní** sa týkalo zohľadňovania výchovno-vzdelávacích potrieb detí operacionalizovaním cieľov, ich zreteľným formulovaním a diferencovaním činností; systematického hodnotenia učiteľov vrátane podporovania hodnotiacich a sebahodnotiacich spôsobilostí detí a hodnotenia plnených a dosiahnutých cieľov v závere VVČ. Ďalšie odporúčania boli zamerané na skvalitnenie výkonu a účinnosti vnútornej kontroly školy; na participovanie poradných orgánov na pedagogickom riadení; na implementovanie platných právnych predpisov a POP v dokumentácii školy; na ciele podporovanie rozvoja kompetencií a gramotností detí vrátane podporovania komunikovania detí v štátnom jazyku v školách s VJM; na zdravotnú účinnosť pohybových a relaxačných cvičení.

Uložené opatrenia školskou inšpekciou a prijaté opatrenia riaditeľmi škôl boli zamerané na dopracovanie obsahu/štruktúry ŠkVP, vypracovanie UO najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom ŠVP; na vypracovanie chýbajúcej pedagogickej a ďalšej dokumentácie školy. V menšom rozsahu na prerokovanie ŠkVP a školského poriadku školy v PR, v RŠ a ich zverejnenie; na zriadenie metodického združenia; na dvojjazyčné vedenie pedagogickej dokumentácie v školách s VJM; na realizovanie krúžkovej činnosti (v popoludňajšom čase) a aktivít školy s informovaným súhlasom zákonných zástupcov; rozhodovanie riaditeľa o prijatí dieťaťa do MŠ.

Zriaďovatelia boli **upozornení** na nespĺňanie kvalifikačných²² predpokladov učiteľov a riaditeľov škôl²³; nezabezpečenie predprimárneho vzdelávania striedavo dvomi učiteľmi²⁴; nedodržanie spôsobu organizácie výchovy a vzdelávania²⁵; na nesúlad obsahu zriaďovacích listín s platným právnym stavom²⁶; nevydanie, nevypracovanie pracovného poriadku²⁷ v súlade s platnými právnymi predpismi; nezriadenie rady školy²⁸; na nevyhovujúcu úroveň školského vzdelávacieho programu²⁹, na málo vyhovujúcu a nevyhovujúcu úroveň riadenia³⁰; na málo vyhovujúcu a nevyhovujúcu úroveň výchovy a vzdelávania³¹; na problematiku poverením riadenia nad zákonom stanovené obdobie a nevymenovania riaditeľa MŠ³²; na zásah zriaďovateľa do rozhodovacích kompetencií riaditeľa³³; na nedostačujúce, málo vyhovujúce a nevyhovujúce priestorové a materiálno-technické podmienky³⁴; na nesprávne stanovený základný úväzok vedúceho pedagogického zamestnanca³⁵.

²² Mesto: Pezinok (logopedická činnosť bola zabezpečovaná zamestnancom, ktorý nespĺňal kvalifikačné predpoklady a nebol kmeňovým zamestnancom poradenského zariadenia)

²³ Obec: Chminianske Jakubovany; Medzianky; Kútники; Tibava; Malá Tŕňa; Lukavica; Hankovce; Olováry; Veľké Teriakovce; Gôtovany; Mesto: Spišská Nová Ves

²⁴ Obec: Pribeník; Dolný Chotár; Tibava; Haniska; Kostolná Ves; Bierovce; Kosihy nad Ipľom; Šírkov; Lesenice; Mesto: Spišská Nová Ves

²⁵ Obec: Medzianky

²⁶ Obec: Zohor; Smrečany; Buzica; Pribeník; Bzenov; Lošonec; Dolný Chotár; Rohožník; Tibava; Družstevná pri Hornáde; Hankovce; Šajdíkove Humence; Trstice; Lovce; Mesto: Moldava nad Bodvou; Rímsko-katolícka cirkev, Trnavská arcidiecéza

²⁷ Obec: Chminianske Jakubovany; Lovce; Malá Tŕňa; Veľké Teriakovce; Mesto: Moldava nad Bodvou; Trebišov; Štúrovo; MČ Bratislava - Dúbravka

²⁸ Obec: Lovce; Lošonec; Tibava; Veľké Teriakovce; Mesto: Trebišov

²⁹ Obec: Medzianky; Hankovce

³⁰ Obec: Hankovce; Veľké Teriakovce

³¹ Obec: Veľké Teriakovce; Lukavica; Hankovce

³² Obec: Medzianky; Dolné Otrokovice; Veľká Paka

³³ Obec: Vyšný Mirošov (zriaďovateľ rozhodoval o prijatí dieťaťa do MŠ)

³⁴ Obec: Belá; Štiavnik; Rímsko-katolícka cirkev, Trnavská arcidiecéza

³⁵ Obec: Veľký Cetín

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- viesť pedagogickú a ďalšiu dokumentáciu v súlade s platnými právnymi predpismi
- podporovať právne vedomie a profesijný rozvoj zamestnancov
- určiť podmienky prijímania s ohľadom na rovnoprávnosť prístupu detí k výchove a vzdelávaniu
- kontrolovať a hodnotiť plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti, vyučovanie učiteľov a úroveň rozvíjaných kompetencií detí v spolupráci s poradnými orgánmi
- participovať s poradnými orgánmi na pedagogickom riadení, skvalitňovaní výchovno-vzdelávacej činnosti a internom vzdelávaní učiteľov
- skvalitňovať jazykovú prípravu detí v štátnom jazyku v školách s vyučovacím jazykom maďarským
- zabezpečiť krúžkovú činnosť kmeňovými učiteľmi MŠ

Zriaďovateľom

- rešpektovať platné právne predpisy súvisiace s predprimárnym vzdelávaním (dodržať požadovaný počet kvalifikovaných učiteľov striedajúcich sa v dvoch zmenách; rešpektovať kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti učiteľa a riaditeľa; zosúladiť obsah zriaďovacích listín s právnym stavom; nezasahovať do kompetencií riaditeľov škôl)
- rozširovať kapacitné podmienky materských škôl vzhľadom na stúpajúci počet detí
- podporovať vzdelávanie pedagogických zamestnancov
- skvalitňovať v spolupráci s riaditeľom školy materiálno-technické a bezpečnostné podmienky škôl

Metodicko-pedagogickému centru

- reagovať na záujem pedagogických zamestnancov o ponuky kontinuálneho vzdelávania operatívnym otvorením študijných skupín

Štátnemu pedagogickému ústavu

- zabezpečiť materským školám metodické publikácie podporovania rozvoja kľúčových kompetencií detí

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu

- stanoviť materským školám, vzhľadom na zabezpečenie primeranej starostlivosti, *povinnosť zabezpečiť asistenta učiteľa* a interného odborného zamestnanca pre začlenené deti so ŠVVP úpravou ustanovenia § 28 ods. 14 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- určiť v predpokladoch na výkon pedagogickej činnosti a na výkon odbornej činnosti, v kvalifikačných predpokladoch i profesijných kompetenciách *ovládanie jazyka príslušnej národnostnej menšiny v triedach príslušnej národnostnej menšiny v školách s vyučovacím jazykom slovenským a s vyučovacím jazykom príslušnej národnostnej menšiny a získanie kompetencií ovládania jazyka príslušnej národnostnej menšiny* úpravou ustanovenia § 6 ods. 1 a § 7 ods. 1 zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov